Werkgroep Samenwerken en uitvoeren

REGIONALE ENERGIESTRATEGIE 1.0

RES Regio Foodvalley

Besluiten SHO 9 juli

Vaststellen hoofdkeuzes:

- **Gezamenlijk vervolgproces naar RES 2.0:**
  - Continueren SHO
  - Concrete invulling uitgewerkt voor 31 oktober
- **Starten van de samenwerking in uitvoering, op minimaal de volgende onderdelen:**
  - Planning netcapaciteit concretiseren (regionale schaal)
  - Regionaal Expertisecentrum
  - Communicatie (+ burgerfora / panel ondersteuning)
  - Monitoring/kennisdelen
  - Concrete invulling uitgewerkt voor 31 oktober
- **Basiskeuzes voor governance en financiering:**
  - Een regionaal coördinerende eenheid vormen
  - Financiering door provincies, gemeenten, netbeheerders, en overige stakeholders
  - Concrete invulling uitgewerkt voor 31 oktober

Eerste richtingen o.b.v. werkgroep en AO

- Knip tussen RES2.0 en uitvoeringsprogramma.
- Uitvoeringsprogramma apolitiek. SHO daarin (beperkte) toetsende rol.
- RES 2.0: continueren SHO, zoals tijdens RES1.0, stakeholders intensief en volwaardig betrekken.
- Even wachten met RES2.0 opstarten.
- Verduidelijken van besluitvorming en bevoegdheden raden vs SHO: borgen rol raden en herijken van de afspraken in een Startnotitie RES2.0.
- Bij voorkeur geen nieuwe gremia optuigen. Verbinding met Strategische Agenda (verantwoordelijkheid Economic Board).
- Ambtelijk Overleg RES en Energie: continueren, samenvoegen.
- Internaliseren van de RES en uitvoering. Minimale externe begeleiding. Mix van ambtenaren gem/regio/inhuur/provincies/netbeheerder, ?

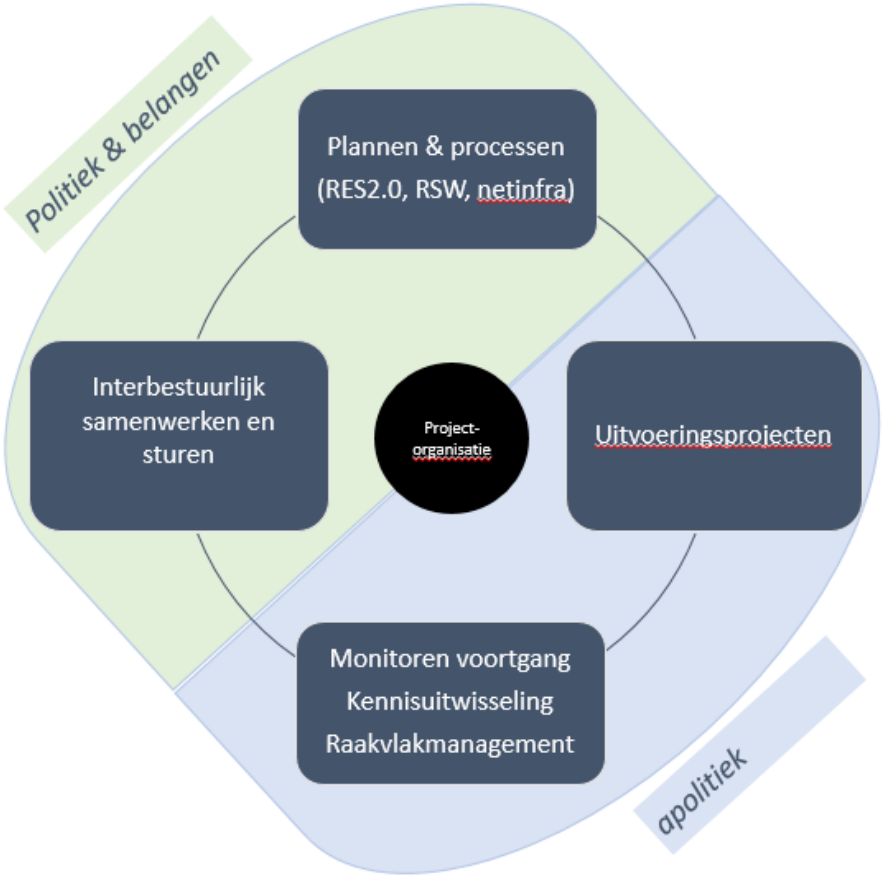

Vragen/besluiten voor SG/SHO

i. **Plannen en processen** (RES 2.0, warmte, programmering netinfra)

- Besluiten we om het stakeholderoverleg te continueren richting RES 2.0?

  Meeste deelnemers van AO en WG zeggen 'ja', sommigen 'in aangepaste vorm':

  "De rol van het SHO is belangrijk in het grotere geheel van de energietransitie. Behoudt dit; Foodvalley heeft hier een unieke vorm van het vroegtijdig betrekken van stakeholders te pakken."

  "De rol van stakeholders in het proces moet duidelijk zijn. En meepraten en meebeslissen, betekent ook meedoen en verantwoordelijkheid nemen. Het is niet vrijblijvend."

  "Het SHO zou een rol in de monitoring van de voortgang van het uitvoeringsprogramma kunnen krijgen, en daarvoor bijvoorbeeld 1x per jaar samenkomen."

  "SHO niet sturen, maar volgen".

- Blijven we burgers betrekken in het SHO (regionaal burgerpanel)?

  Meeste deelnemers zeggen 'ja':

  "Het betrekken van burgers in de RES zorgt voor wrijving die glans geeft en een ander perspectief."

  "Een regionaal burgerpanel bovenop een lokaal burgerpanel lijkt dubbelop. Het is ook de vraag of burgers zich regionaal verbonden voelen."

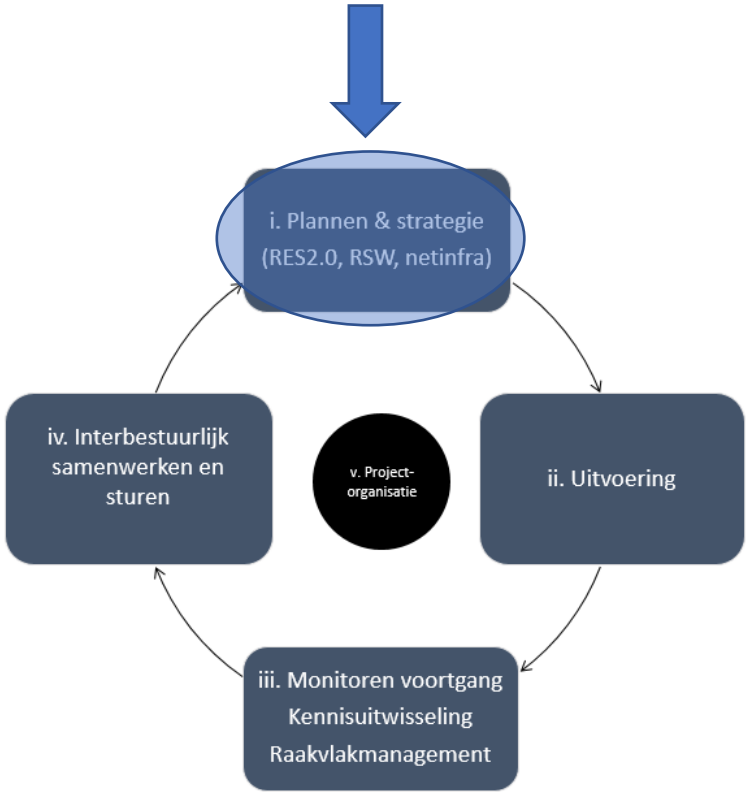

Activiteiten thema ‘RES2.0’

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Ontwikkelen (plannen, beleid etc.)	Raden betrekken. Interne afstemming. Inhoudelijke bijdrage aan deelprocessen & producten RES2.0	RES2.0 coördineren in regionaal samenwerkingsverband. Proces SG en SHO continueren incl burgerpanel. Brede stakeholderbetrokkenheid organiseren Startnotitie: proces en besluitvorming herijken, betrekken raden, bevoegdheden SG/SHO/raden. RSW (afhankelijk van gem. TVW)	Wacht op handreiking 2.0
Ondersteunen uitvoering			
Facultatieve activiteiten		Pilot MER indien van toegevoegde waarde	
Overige			
Omvang organisatie (fte?)	Dragen ‘*in kind*’ bij	4? Overlap uitvoeringsprogramma/organisatie?	Wacht op handreiking

Vervolg: i. Plannen en processen (RES 2.0, warmte, programmering netinfra)

- Wanneer en op welke wijze bespreken we de bevoegdheden van SG, SHO, raden?
- Willen we opnieuw een Startnotitie RES2.0 opstellen en laten vastleggen door raden?

  Meeste deelnemers van AO en WG zeggen 'ja':

  "Voorkeur voor een heldere en korte startnotitie RES 2.0."

  "Er is maximaal commitment van volksvertegenwoordigers nodig."

  "Laat het niet formeel vastleggen als het niet nodig is, dat kost ook veel tijd."

  "Je wil voorkomen dat er aan het eind van de volgende fase nog onduidelijkheden zijn over wat we hebben besloten. En bijvoorbeeld aan de voorkant afspraken maken met de raad over hoe we omgaan met het advies van het burgerforum."

- Doen we dit voor of na de verkiezingen?

  Verdeelde antwoorden:

  "Startnotitie vastleggen voor de verkiezingen. Je moet gewoon door, anders verlies je veel tijd."

  "Startnotitie vastleggen na de verkiezingen want je moet juist zorgen dat de nieuwe raden zich committeren aan de aanpak."

Vragen/besluiten voor SG/SHO t.a.v. activiteiten

II. Uitvoeringsactiviteiten en -programma

- Besluit om de volgende activiteiten minimaal gezamenlijk te gaan oppakken?
  - Planning netcapaciteit concretiseren (regionale schaal)
  - Regionaal Expertisecentrum
  - Communicatie
  - Facultatief?

  Aantal mensen zijn het ermee eens. Niet iedereen heeft de vraag beantwoord.

  "Het is waardevol dat de regio kan ondersteunen bij bv strategisch communicatieadvies voor gemeenten."
- Gedetailleerde vragen van werkgroep t.a.v. 'uitwerking activiteiten' zie volgende slide

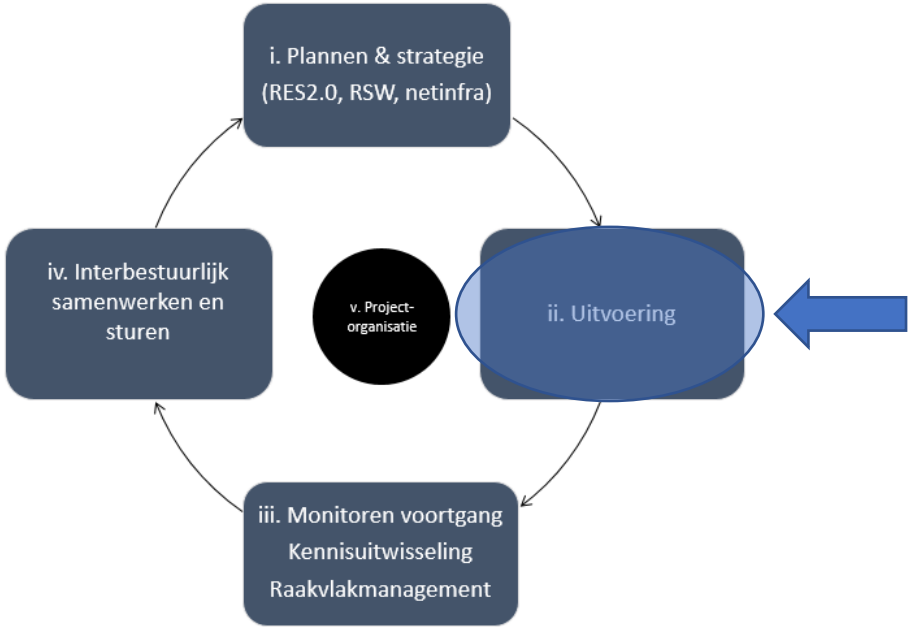

Activiteiten: energiebesparing + zon Particulieren

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Ontwikkelen (plannen, beleid etc.)	1. Aanpak gericht op particulieren als onderdeel van warmtetransitie. Besef dat je 'achter de voordeur' komt, de komende 10 jaar zal de warmtetransitie alleen op gang komen met instemming van de inwoners. 2. Collectieve acties energiebesparing: per besparingsmaatregel uitwerken met bedrijfsleven (installateurs, uitvoerders) wat de grenzen* van de businesscase zijn. 3. Energiebesparing en warmtetransitie lopen in elkaar over: ontwikkel methodieken om de individuele huizenbezitter onderdeel te maken van een collectieve buurtbeweging	1. Ervaring- en kennisuitwisseling op alle hiernaast genoemde aspecten	Extra toelichting: *Bij collectieve inkoopactie zonnepanelen heeft de praktijk uitgewezen dat de conversiefactor zo hoog is van huisbezoek naar offerte aanvraag, dat een individueel huisbezoek onderdeel kan zijn van de businesscase van de installateur. Voor isolatie-maatregelen kan dat anders liggen, maar is een maatwerk-huisbezoek extra nodig: wat kan de BC van de uitvoerder hebben aan adviesgesprekken en wat niet meer, oftewel welk deel van het advieswerk moet de overheid op zich nemen? Dat moet uitgewerkt worden, willen we collectieve acties van de grond krijgen.
Ondersteunen uitvoering	1. Instrumentenkoffer gericht op stimulering en ontzorging: (energieloket, duurzaamheidslening, warmtescans, ….) 2. Collectieve acties: inkoop, wijkaanpakken, bewustwording	1. Kennis/ervaringsuitwisseling tussen gemeenten met focus instrumentenkoffer	
Facultatieve activiteiten			
Overige			
Omvang organisatie (fte?)	1 fte per 20-30.000 inwoners voor de ontwikkeling en regievoeren op uitvoering: aangezien energiebesparing en warmtetransitie steeds meer in elkaar over zullen lopen, samen zullen gaan, hebben de gemeenten ontwikkelkracht nodig. Uitvoering: groeien naar 1fte per 40.000 inwoners voor de energieloketten. Uitvoering collectieve activiteiten warmtetransitie gaat groot worden, in groeimodel	Maak warmtetransitie regionale samenwerking-organisatie zoals ODDV. Daarmee kunnen de kleine(re) gemeenten ook de kwaliteit krijgen die ze nodig gaan hebben.	

Activiteiten thema: energiebesparing + zon + wind Boeren

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Ontwikkelen (plannen, beleid etc.)	1. Integrale gebiedsprocessen starten waarin de landbouwtransitie en de energietransitie samen vorm krijgen. Het landbouwbelang moet meegenomen worden in de toekomstplannen.	1. Beleid + aanpak gericht op integrale* bedrijfsbenadering: centrale vraagstelling: hoe kunnen boeren optimaal verdienen aan de energietransitie terwijl de omgeving (buren, natuur, landschap) er ook bij wint?	Extra toelichting *Tot nu toe zijn agrariërs teveel mono-functioneel benaderd bijvoorbeeld om hun daken vol te leggen met zonnepanelen. Het is gebleken dat het elektriciteitsnet teveel beperkend is voor deze benadering; of de aansluitkosten zijn te hoog of het net kan het project helemaal niet aan. Wellicht ontstaat er een haalbare businesscase voor boeren als we de energietransitie van het boerenbedrijf integraal oppakken: besparen en opwekken met wind en zon.
Ondersteunen uitvoering			
Facultatieve activiteiten			
Overige			
Omvang organisatie (fte?)	Ad 1: per agrarisch gebied (bij De Valk, of Binnenveld) 0,5 fte gedurende de eerste 2 jaar. Daarna opnieuw bekijken	Ad 1: in de pilotfase (1 jaar) 1 fte voor de regio FV Daarna uitbreidend naar 3 fte voor de regio FV	

Activiteiten thema: energiebesparing + zon + wind Bedrijven

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Ontwikkelen (plannen, beleid etc.)	1. Bedrijventerreinmanagement gericht op duurzame mobiliteit en warmtetransitie (laadstations delen, waterstof, warmtebronnen delen)	1. Instrumentarium voor gemeenten hoe ze effectief de energietransitie leidend kunnen laten zijn bij nieuwe bedrijventerreinen en/of nieuwbouw bedrijfspanden. Bouwbesluit gaat voorlopig nog niet ver genoeg, dat maakt het juridisch moeilijker energiezuinig ontwerpen af te dwingen. Hoe kan je als gemeente toch ver komen daarmee? 2. Aanpak (wortel-stok) benadering losse bedrijven in warmtetransitie. Debat Warmtetransitie spitst zich nu vooral nog toe op woningmarkt. In veel buurten/wijken/dorpen zitten bedrijven tussen woningen in. Zijn dus integraal onderdeel van de buurt/wijk. Hoe maak je bedrijven onderdeel van de wijkuitvoeringsplannen in de warmtetransitie?	
Ondersteunen uitvoering	2. Energieloket voor bedrijven. Vooral de kleinere bedrijven met eigen pand hebben net als particuliere huizenbezitters behoefte aan een onafhankelijke niet commerciele vraagbaak. De regelgeving wordt per 2023 scherper, dat maakt de urgentie voor bedrijven om te handelen groter.	1.	
Facultatieve activiteiten			
Overige			
Omvang organisatie (fte?)	ad 1: vooral scholing/opleiding van de bestaande accounthouders bedrijventerreinen bij de gemeenten ad 2: 2 fte verdeeld over de verschillende gemeenten	Ad 1: vooral scholing/opleiding ruimtelijke planvormers gemeenten. Ad 2: 4 keer 0,5 fte verdeeld over 4 gemeenten. Van daaruit doorgroeien	

Activiteiten thema Lokaal Eigendom

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Ontwikkelen (plannen, beleid etc.)	Lokaal eigendom borgen in gemeentelijk beleid*	Begeleidingsgroep opzetten ter ondersteuning aan gemeentelijk beleid (2x wind + zon)*	*Uitwerking hiervan te vinden in bijlage
Ondersteunen uitvoering	Lokale coöperaties direct ondersteunen	Ondersteuningsstructuur energie coöperaties (samen met provincies)*	*Uitwerking hiervan te vinden in bijlage
Facultatieve activiteiten	Campagne om leden bij energie coöperaties te werven		
Overige			
Omvang organisatie (fte?)	Verschillend per gemeente	1 fte (+ gebruik steun provincies)	

Uitwerking thema Energiecluster – 50% lokaal eigenaarschap / gunnen of aanbesteden

Activiteit 1: Borging minimaal 50% lokaal eigendom faciliteren

Om lokaal eigenaarschap mogelijk te maken is het belangrijk dat de juiste randvoorwaarden goed geborgd zijn. Gemeenten spelen hierin een belangrijke rol met het opstellen van beleidskaders en het sturen op lokale participatie. Om dit te faciliteren worden twee begeleidingsgroepen/CoP's opgezet voor gemeenten.

- De eerste groep zal gericht zijn op het borgen van lokaal eigendom bij zon op land projecten. Hiervoor kunnen gemeenten een maatschappelijke tender systematiek hanteren om projecten met meer kwaliteit, waaronder lokaal eigendom, een grotere kans te bieden. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het tenderen in delen gebeurt en niet de gehele opgave in één keer uitgezet wordt. Op deze manier hebben bewoners verenigd in een lokale energiecoöperatie de mogelijkheid om elke keer aan te haken.
- De tweede groep zal gericht zijn op het borgen van lokaal eigendom bij windenergie projecten. Hiervoor kunnen gemeenten gefaciliteerd worden om zelf het voortouw te nemen zoals het zoeken naar geschikte locaties, voorwaarden duidelijk maken, MER procedures, etc.. Met dit voorwerk is het mogelijk om als gemeente te sturen op hoe het project eruit komt te zien, waaronder ook het betrekken van een lokale energiecoöperatie om lokaal eigenaarschap mogelijk te maken.

De begeleidingsgroepen zullen bestaan uit een aantal experts (ook vanuit de energiecoöperaties) en medewerkers van provincies en gemeenten. Hierbij zal gebruikt gemaakt worden van bestaande ondersteuning zoals de mogelijke procesondersteuning en inzet van experts vanuit de provincies Utrecht en Gelderland.

Activiteit 2: Slagkracht energiecoöperaties versterken

Naast goede randvoorwaarden is het ook belangrijk om de slagkracht van lokale energiecoöperaties te versterken zodat zij de mogelijkheden hebben om grootschalige energieprojecten in lokaal eigendom te ontwikkelen. De provincies Utrecht en Gelderland hebben hiervoor ieder een basis van een ondersteuningsstructuur staan dat hiervoor benut kan worden. Binnen de RES Foodvalley zal deze ondersteuning benut worden en waar nodig verder uitgebreid worden. Hierbij valt te denken aan de volgende onderdelen:

- Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties: dit is al beschikbaar voor het Utrechtse deel. Er zal gekeken worden of dit op dezelfde wijze beschikbaar kan komen voor het Gelderse deel en indien succesvol dan inzetten op verdere opschaling voor het Utrechtse deel.
- Inclusiviteit bij energieprojecten mogelijk maken (betrekken mensen met lage inkomens/weinig vermogen): hiervoor is al een programma opgezet door Energie van Utrecht en ook Barneveld en Ede zijn ermee bekend. Dit zal verder uitgewerkt worden en ingebed worden bij de projecten die ontwikkeld worden in de RES Foodvalley.
- Projectleiders trainen en uren beschikbaar stellen aan de voorkant: hier werken de provincie Utrecht, NMU en Energie van Utrecht al in samen. In Gelderland moet dit nog van de grond komen. Er zal gekeken worden wat nodig is om dit succesvol te maken en mogelijk uit te breiden waar nodig.
- Leden/deelnemers werven voor projecten van energiecoöperaties: in meerdere gemeenten in de RES Foodvalley zijn nog weinig mensen betrokken bij of zelfs bekend met een energiecoöperatie. Ondersteuning vanuit de regio en gemeenten in de communicatie over projecten van lokale initiatieven versterkt het vertrouwen in de projecten van energiecoöperaties.

Activiteiten ‘Energiecluster – participatie omgeving ’

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Ontwikkelen (plannen, beleid etc.)			
Ondersteunen uitvoering	Zie notitie voor mogelijkheden waarop dit kan.	Wat wordt in regionaal verband georganiseerd?	Omgevingsfonds: wie gaat dit organiseren?
Facultatieve activiteiten			
Overige			
Omvang organisatie (fte?)			

Activiteiten ‘Netbeheer’

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Ontwikkelen (plannen beleid etc,.)	- Verankering van locatie duurzame opwek in omgevingsbeleid. Initiatiefnemers die zich vervolgens melden toetsen middels de gunningscriteria; - Vaststellen van transitievisie warmte met volgordelijkheid van transitiewijken in de tijd; - Vaststellen van de wijkuitvoeringsplannen met de toekomstige warmteoplossing en de communicatie hieromtrent; - Vaststellen van mobiliteitsvisie (GORAL) - Vergunningsverlening (versnellen)	- Programmeren netcapaciteit i.r.t. andere initiatieven en ontwikkelingen. - Afstemmen netwerkcapaciteit en onderstations met andere klimaattafels (dus naast gebouwde omgeving, ook bijv. NAL en CES) - Opstellen van een afwegingskader/regionale afstemming bij boven gemeentelijke grootschalige opwek - Projectenoverleg en combi aansturen voor wat betreft de ombouw van de woonwijk naar de toekomstige situatie; - Sturen op energiebesparing in de gebouwde omgeving en sturen op de hybride variant (warmtepompen, co2 klapper) - Invulling geven aan Zon op daken o.b.v. inpassingsladder met netwerkperspectief.	Hoe anticiperen op lange termijn innovaties en systeeminnovaties?
Ondersteunen uitvoering	i.s.m. netbeheerders, gemeenten en initiatiefnemer realisatie uitbreiding netcapaciteit organiseren	- Uitbreiding Energie infrastructuur binnen de regio 1. strategische/tactisch (waar komt wat) 2. tactisch/operationaal (oprichten regionale ondersteuningroep t.a.v. soepel verloop vergunning etc.) - Samen besluiten waar en wanneer gestart wordt met netuitbreidingen, maw hoe gaan we om met de beschikbare handjes; - Monitoren o.b.v. gezamenlijke dashboards.	
Facultatieve activiteiten			
Overige			
Omvang organisatie (fte?)			

Activiteiten thema Warmte

	Gemeenten	Regionaal	Opmerkingen
Ontwikkelen (plannen, beleid, …)	Transitievisie warmte, WijkUitvoeringPlan (WUP)	RSW 2.0 (handreiking vanuit NPRES volgt nog) met in ieder geval rol van biomassa verder uitgewerkt, Blijven organiseren bovenlokaal en bovenregionale afstemming	Gemeenten, woningcorporaties, gebouweigenaren, waterschap, netbeheerders
Ondersteunen uitvoering (expertise, communicatie, …)	Isolatie en besparen Monitoring Draagvlak energietransitie vergroten	Kennisdeling o.a. Warmtewet, Afstemmen toekomstige bovenlokale/bovenregionale bronnen (TEO, geothermie) Monitoring voortgang aardgasvrij	Ondersteuning provincies
Facultatieve activiteiten (versnelling, innovatie, ...)	Proeftuin programma aardgasvrije wijk Wijk van de Toekomst	Experiment groen gas en waterstof Meer technisch personeel	Inzet LTO en overig bedrijfsleven Onderwijs
Overige		Overzicht in plannen TVW (WUP), zodat effect op netwerk inzichtelijk wordt	
Omvang organisatie (fte?)	Meer dan nu beschikbaar	0,5 fte ?	

Activiteiten thema ‘beleidsvorming’

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Ontwikkelen (plannen, beleid etc.)	**Zonneladder:** enkel lokaal ontwikkelen en/of actualiseren (RES 1.0 paragraaf 2.4.5 en 4.1.3) **Windcriteria:** ontwikkelen en/of actualiseren zowel lokaal als regionaal **Omgevingsbeleid**: provincie; **omgevingsvisie:** gemeente.	**Omgevingsvisie**: afstemming met verstedelijkingsstrategie, regionale ruimtelijke verkenning, woonagenda en andere bovenlokale projecten en thema’s. **Windcriteria:** ontwikkelen regionaal beleidskader. **Participatie**: oprichten regionaal burgerpanel. **Innovaties**: monitoren; kennis uitwisselen met gemeenten	**Windcriteria**: harmoniseren lokaal en regionaal beleidskader? **Participatie:** criteria omzetten in gemeentelijk beleidskader?
Ondersteunen uitvoering	**Participatie**: inwonersavonden organiseren, nieuwsbrieven versturen, website onderhouden, kennis en informatie uitwisselen, campagnes opzetten, vragen beantwoorden	**Participatie**: monitoren en evalueren lokaal en regionaal (RES 1.0 bijlage B); ondersteunen lokale participatie waar nodig, inclusief bewonersavonden; persmomenten, regionale nieuwsbrief. **Zonneladder:** gezamenlijke lobby naar het rijk; gesprek gemeenten/netbeheerders faciliteren; gemeentegrens-overtijgende thema’s afwegen in het regionale SHO, zoals issues rondom zon op dak (dakconstructies, handjes, netcapaciteit) **Windcriteria**: informatie uitwisselen	
Facultatieve activiteiten	**Pilots innovaties:** dubbel gebruik grond: rijdende zonnepanelen/waterstof, zonnepanelen i.c.m. kippen/groenvoorziening etc.	**Innovaties**: ondersteunen bij innoveren, d.m.v. denkwerk, middelen, informatie NPRES/andere partijen verzamelen, persbericht. **Regionaal energiebedrijf** (Ede, Wageningen en Renswoude overwegen dit)	Kwaliteitsfonds? Subsidies EU/Rijk?
Overige			
Omvang organisatie (fte?)			Afhankelijk van wat we wel of niet oppakken op lokaal/regionaal niveau.

Activiteiten thema ‘Innovaties’

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Ontwikkelen (plannen, beleid etc.)		Innovatie integraal onderdeel maken van de RES2.0 RSW	
Ondersteunen uitvoering			Wat lokaal en regionaal opnemen in uitvoeringsprogramma?
Facultatieve activiteiten			
Overige			
Omvang organisatie (fte?)			? Afhankelijk van bovenstaande

Vervolg II. Vragen voor SG/SHO t.a.v. activiteiten

- Zijn we bereid om zon op dak op nieuwe **bedrijfsdaken** in de regio Foodvalley te verplichten, ondanks dat dat juridisch lastig af te dwingen is? En in regionaal verband te onderzoeken hoe we dit kunnen doen (druk uitoefenen en de juridische grenzen opzoeken).
- Is er behoefte aan twee Communities of Practice gericht op het **borgen van 50% lokaal eigenaarschap** om kennis en ervaring uit te wisselen en daarmee de slagkracht van energiecoöperaties te bevorderen?
- Wil men de door de werkgroep voorgestelde acties (zie bijlage 3) voor het vergroten van de **slagkracht van energiecoöperaties** ondersteunen?
- Hoe zorgen we dat in de afstemming over **netcapaciteit** verbinding komt met de industrie en laadinfrastructuur? Kunnen we een breder overleg organiseren dan alleen de RES?
- Commitment om bovengemeentelijk de uitbreiding van **netcapaciteit** te programmeren door met elkaar aan tafel te gaan, bijvoorbeeld in de vorm van een bovengemeentelijke werkgroep, om af te wegen wanneer welk project aan de beurt is om op het onderstation aangesloten kan worden (een uitvoeringsstrategie).
- Is een **regionaal energiebedrijf** iets waar we voor open staan?
- Is er draagvlak voor **regionaal afgestemde windcriteria**?

Activiteiten thema ‘Communicatie & participatie’

	Gemeenten	Regionaal	Vraagteken
Activiteiten ter ondersteuning van de uitvoering	**Participatie** Burgerberaad in beleids- of zoekfase (eventueel in mix van inwoners avonden, loting, externe begeleiding of andere vormen) Omgevingsraden, windgesprekken, excursies etc in locatiefase Organisatie van deze participatie: extern en onafhankelijke begeleiding Stimuleer lokale meedenkers en -doeners mee te doen aan regionaal burgerpanel **Communicatie** Werving voor informatieavonden tot burgerberaden, omgevingsraden of windgesprekken; doorlopende berichtgeving etc. **Nodig (ruwe schatting, uit te werken in participatieplan):** 0,4 FTE per gemeente Geld voor middelen. Afhankelijk van vorm participatietrajecten tussen 60.000-120.000	**Participatie** Burgerpanel, samengesteld uit iedereen die lokaal meedoet Extern op laten tuigen: advies over representativiteit **Communicatie** Werving regionaal burgerpanel samen met gemeenten Campagnematig communiceren over nut en noodzaak energietransitie, inclusief isoleren, consuminderen etc. ook voor gemeenten. Verbinding nationale communicatie Werkgroep communicatie ondersteunen en faciliteren kennisuitwisseling; ondersteunen aanpak participatie per gemeente Middelen (website, nieuwsbrief, teksten, visualisaties, helpen organiseren bijeenkomsten, delen succesverhalen)	Mede afhankelijk van committment SHO/SG
FTE’s	0,4 FTE per gemeente Lokaal: Geld voor middelen. Afhankelijk van vorm participatietrajecten tussen 60.000-120.000	0,5 FTE ervaren medior voor handjes en 0,2 senior voor strategie. Geld voor middelen: opzet en onderhoud burgerpanel komende twee jaar (30.000 tot 40.000) Middelen afhankelijk van kwaliteitsniveau (campagnes, advertenties etc) rond de 50.000 – 70.000	Financieringsmogelijkheden? Kwaliteitsniveau?

Vervolg II. Uitvoeringsactiviteiten en –programma - Communicatie & participatie (zie toelichting Bijlage 6)

Vraag aan Stuurgroep/Stakeholderoverleg over de aanpak

Het commitment:

- Om in principe gebiedsgerichte participatie te organiseren, waar dat vanuit zoekgebieden logisch is. Dat betekent een gezamenlijke participatie/communicatie aanpak met andere gemeenten en zelfs regio's.
- Dat lokale participatie en communicatie leidend is, maar dat er regionaal ook taken worden opgepakt, zoals geadviseerd door het burgerforum (opzet burgerpanel, campagnematige communicatie over nut- en noodzaak, ondersteuning in kennisdeling en middelen)
- Om lokaal ook vernieuwende vormen van participatie toe te passen en gemeenten substantieel te ondersteunen met capaciteit, geld en expertise (zie advies hieronder).

Vraag aan Stuurgroep/Stakeholderoverleg over het proces

- Samen met gemeenten de praktische invulling van de communicatie en participatie verder uit te werken langs de geschetste lijnen
- De kosten in beeld te brengen
- De uitgewerkte aanpak in september 2021 vast te laten stellen door gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de waterschappen, bijvoorbeeld als onderdeel van een startnotitie en/of: in principe stelt de gemeenteraad vast hoe geparticipeerd wordt zodat die achteraf kan toetsen op de kwaliteit
- Procesparticipatie vervangt niet het democratische besluit. Bij het democratische besluit worden uiteindelijk alle belangen afgewogen.

Meerderheid antwoordde: 'ja", een aantal mensen antwoordde: 'ja maar kunnen we dat betalen?'

"Er moeten vernieuwende vormen komen, maar initiatiefnemers kunnen daar ook een bijdrage aan leveren."

"Op dit moment worden de verschillende participatievormen vaak door elkaar gebruikt, dat is een aandachtspunt om verwarring te voorkomen."

"Als het lokaal niet goed geregeld is, dan heeft het regionaal ook geen zin. Dat zegt iets over de prioritering."

Vragen/besluiten voor SG/SHO

III. Monitoring, kennisdelen, raakvlakmanagement

- Kunnen we menskracht en middelen beschikbaar stellen om een pragmatische monitoringsprogramma op te zetten? Bijvoorbeeld door een werkgroep hiervoor op te richten die dit verder uitwerkt.
- Besluit om in de 2e helft 2021 een pragmatisch regionaal monitoringsplan gereed te hebben.

  Een meerderheid van het AO is het ermee eens. Een aantal mensen geeft aan dat dit lokale monitoring voldoende is.

  "Je kunt regionaal afspreken waar je lokaal op monitort, dan is het alleen nog een optelsom. Doe geen dingen dubbel en maak gebruik van wat er al is."

  "Het is belangrijk dat je een modus vindt voor het weergeven van de actuele stand van zaken. Voor de RES is het belangrijk om dat regionaal op te pakken. Maak daarin onderscheid tussen procesdoelen en harde klimaatdoelen, en doe dat laatste real-time."

  "Het is belangrijk om de verschillen in cijfers tussen de gemeentes te kunnen duiden. Er zit vaak een verhaal achter de cijfers wat van belang is om het goed te kunnen begrijpen en uitwisselen. Er worden ook vaak verschillende kentallen gebruikt."

  "Let op dat we niet teveel optuigen. Je kunt hier heel druk mee zijn. Basisgegevens zijn dan belangrijk: iedereen hetzelfde, hoe sluit dat dan weer aan bij reguliere taken, etc."

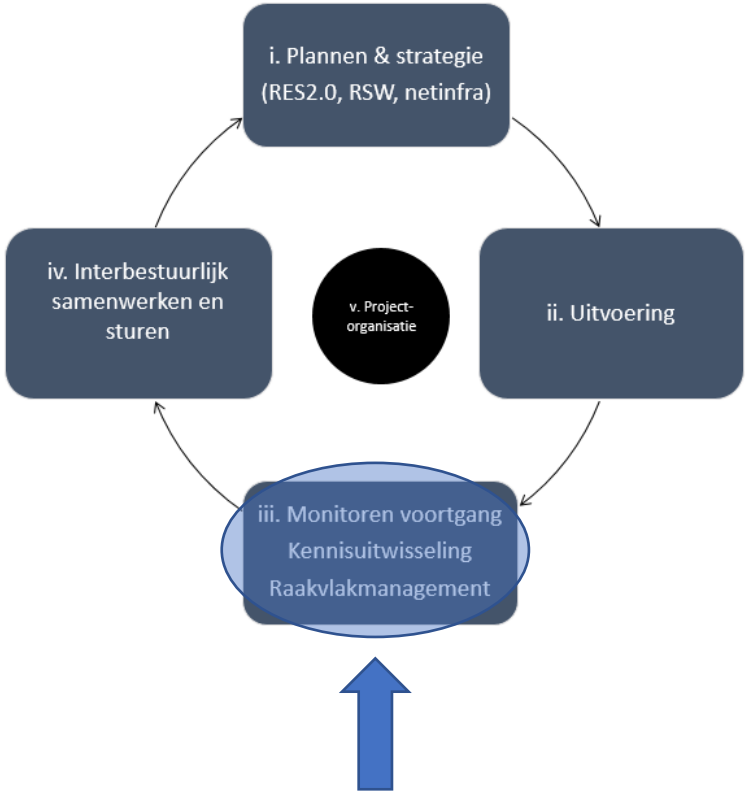

Eerste ideeën monitoring

Wat	Wie	Wanneer	Data
Proces-monitoring	Regio	December 2021 Juli 2022	Enquête, vragenlijsten, Bestuurlijke afspraken: zoals optellen coalitieakkoorden (mei ’22). Vergunningen zon en wind: let op er is niet altijd een vergunning nodig (bv zon-op-dak of kleine windturbines) Landbouwgrond: wat meet je hier, # ha beschikbaar voor zon/wind? Restgronden: goed afbakenen Energie opwek tellen tot doelstelling. Aandachtspunt: wat tel je dan op? gerealiseerd, pijplijn? Potentie zoekgebieden, zonnevelden, zon op dak.
Beleids-monitoring: (beleid en proces verschil vooral wie het doet)	Provincie	Halfjaarlijks	CBS klimaatmonitor incl. prognoses voor actualisatie, projecten (Excel met beleid, pijplijn, gerealiseerd) Let op: CBS maakt geen prognoses. Inventarisatie Transitievisie Warmte. Monitoren lokaal eigendom gebruik Lokale Energie Monitor (LEM). Aandachtspunten: 1. Synchroniseren data CBS, NPRES/PBL, Provincies, Gelders Energieakkoord Gemeentes 2. Realtime. Aandachtspunt is de verdeling over de twee provincies. Dit is nodig om iets te zeggen over waar we staan als provincie Utrecht.
Haalbaarheid	Stedin	Jaarlijks RES 2.0	verhouding zon wind: volgt eenvoudig uit de (pijplijn) data. Kosten: welke indicator? Tijd: idem, welke indicator?
Participatie	Gemeenten	kwartaal	Tools? Vragenlijst (kwalitatief)
Lokaal eigenaar-schap	Energie Coporaties / gemeenten / regio	Jaarlijks	Lokaal eigenaarschap (% in projecten) Verankering in beleidskaders

Wat	Voorbeelden van CREAM *Indicatoren *Het is belangrijk om de indicatoren CREAM op te stellen: Clear (precieze beschrijving), Relevant (passend bij onderwerp), Economic (tegen redelijke kosten beschikbaar), Adequate (voldoende om prestatie te beoordelen) en Monitorable (te gebruiken en aan te passen onafhankelijk van de situatie)
Procesmonitoring	***1 De hoeveelheid energie, opgewekt per jaar, met zon en/of wind in de Regio Foodvalley***
Beleidsmonitoring	***2 De hoeveelheid per jaar door zonne- en windenergie opgewekte energie in de Regio Foodvalley waarvoor vergunningen zijn verleend.*** ***3 De inspanningen die verricht zijn om te komen tot een jaarlijkse energiebesparing van 1,5% per jaar in de regio Foodvalley. Aandachtspunt is hoe je energiebesparing definieert, bv per eenheid.*** ***5 Het aantal hectares landbouwgrond dat wordt gebruikt voor de opwek van zonne-energie in de regio Foodvalley.*** ***5a Het aantal hectares restlocaties dat geschikt is voor de opwekking van energie uit zon of wind in de Regio Foodvalley.*** ***5b De totstandkoming van een kwaliteitsfonds voor de Regio Foodvalley, gefinancierd door het Rijk ten behoeve van een exploitatiesubsidie tot maximaal 5 ct./KWh voor de benutting van restgronden voor zonne-energie.***
Haalbaarheid	Dit volgt onder andere uit de verhouding gerealiseerde/niet gerealiseerde SDE beschikkingen (ligt ongeveer tussen de 40 en de 70% afhankelijk vd technologie, regio en jaar van beschikking)
Participatie	***i. Meten aantal bewoners lid, deelneemt of betrokken is bij een energieproject.***
Lokaal eigenaarschap	***4 Het percentage lokaal eigenaarschap van projecten die na het verschijnen van de RES Foodvalley 1.0 een omgevingsvergunning is verleend.*** ***4a Een uitgewerkte definitie van lokaal eigenaarschap*** ***4b Het aantal gemeenten dat lokaal eigenaarschap in lokale beleidskaders heeft verankerd*** ***ii. het aantal projecten dat met (gedeeltelijk) lokaal eigendom is ontwikkeld, hoeveel procent van het aantal projecten dat zijn en wat daarbij het percentage lokaal eigendom is.***

Indicatoren – effect en outcome

	Eenheid	Doel	Realisatie [datum X]	Prognose 1 jan 2025	Prognose 1 jan 2030
Effect					
- CO2 (eq) t.o.v. 1990	%	55			
Duurzame energie opwek (outcome)	TWh	0,75			
- Wind op Land	TWh	0,25 (min)			
- Zon op Land	TWh	0,26 (max)			
- Zon op restgronden	TWh	0,04 (min)			
- Zon op daken	TWh	0,41 (min)			
Energiebesparing (outcome)					
- % t.o.v. 2018 (?)	%	18 (min)			
- Absoluut	TJ	4,7 (min)			
Participatie (outcome)					
- % projecten > 51%	%	100			
- % opbrengsten omgeving	%	X			

Indicatoren – output

	Eenheid	Doel	Realisatie [datum X]	Prognose 1 jan 2025	Prognose 1 jan 2030
Duurzame energie (output)					
- Vergunningen wind/zon	#	?			
- % grote daken	%	50%			
- % restgronden	%	25%			
- Ha landbouwgrond	Ha	220 (max)			
- % gemeenten in omgevingsplan	%	100			
- Uitbreiding E infra	MW	506			
Energiebesparing (output)					
- % huizen acties	%	?			
- % bedrijven acties	%	?			
Participatie (output)					
- % gemeente beleid	%				
- ?					

Vragen/besluiten voor SG/SHO

III. Monitoring, kennisdelen, raakvlakmanagement

- Hoe borgen we optimale kennisuitwisseling tussen ambtenaren onderling en publiek-private kennisuitwisseling? Vorm, frequentie, wie verantwoordelijk?

  Een meerderheid geeft aan dat dit nog geoptimaliseerd kan worden binnen bestaande overlegstructuur.

  "Een gedeelde plek om bestanden te delen waarin je intern op ambtelijk niveau per thema informatie kan delen is interessant."

  "Het is jammer dat er in deze periode weinig kennis is gedeeld onderling."

  "Misschien kunnen we voortaan een dag per jaar workshops en presentaties organiseren om met elkaar kennis te delen. Het delen van ideeën is belangrijk."

  "Regionaal: leren van elkaar, kennisdelen, verkennen meerwaarde regionale knelpunten netcapaciteit."

- Hoe verankeren we de energietransitie en warmte in een regionaal B.O.? PHO Energie, BO Wonen en Duurzaamheid.
- Raakvlakken en verbinding met andere regionale thema's borgen (landbouw, woonagenda, RO etc.). Integraal team in de regio?

  "Omgevingsvisie is de plek voor gemeenten om relatie met andere ruimtelijke opgaven te concretiseren."

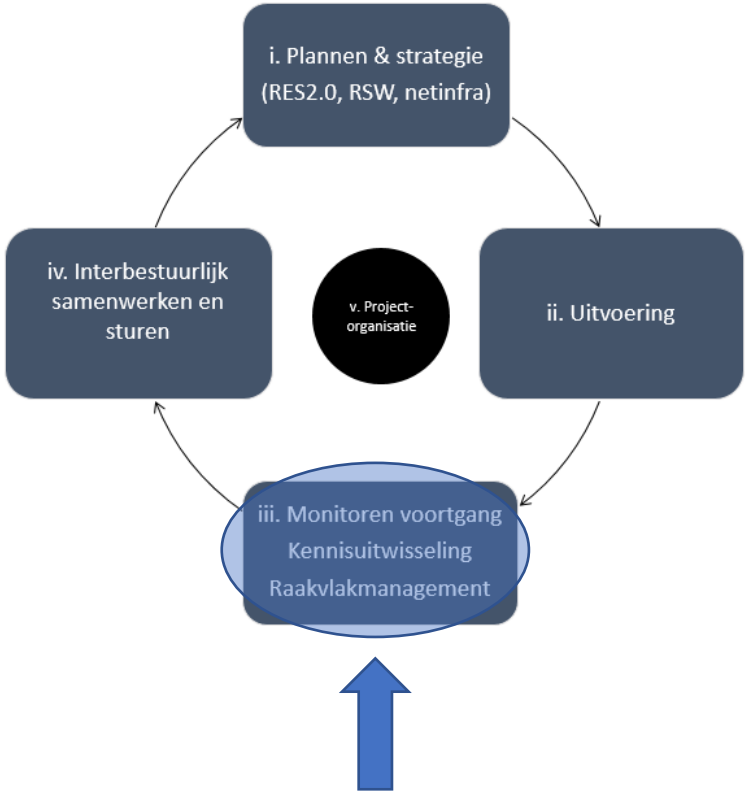

Vragen/besluiten voor SG/SHO

IV. Bijsturen, interbestuurlijk samenwerken.

- Voorstel om de volgende zaken af te spreken:
  - IJkmomenten en kritieke pad van vergunningen uitwerken en vaststellen in 2e helft 2021
  - Minimaal 2x/jaar voortgang bespreken en bijsturen
  - Besluit om het escalatiemodel in oktober te actualiseren
  - Jaarlijks evalueren proces & samenwerking
  - Successen vieren

"Opnemen en uitwerken "van het Escalatiemodel zoals in het Doorstartdocument RES Foodvalley op blz 21 genoemd is."

"Bestuurlijk proces monitoren: benoemen van ijkmomenten (bijsturen en procedure als planuitval."

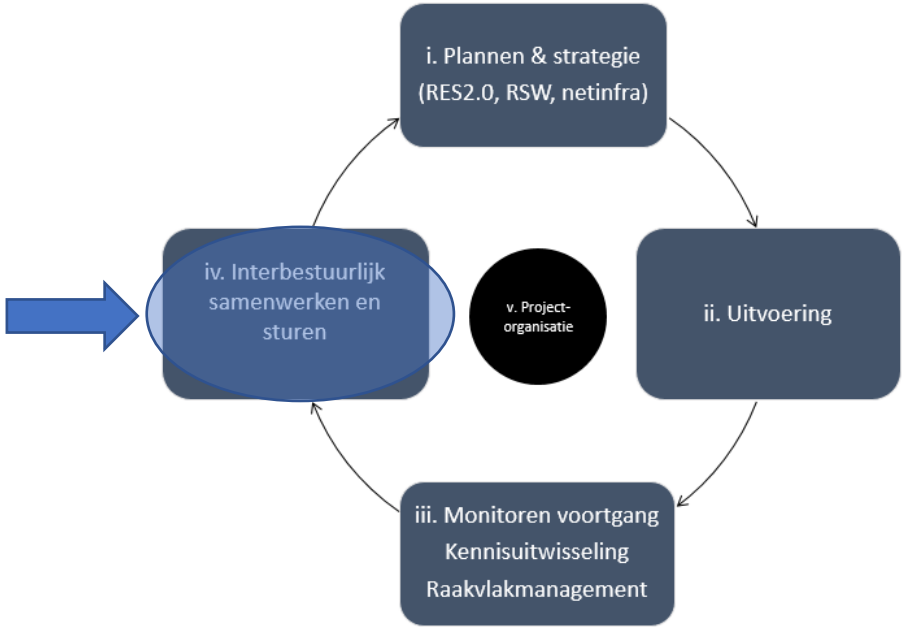

Vragen/besluiten voor SG/SHO t.a.v. governance

v. Aansturing en projectorganisatie:

1. Wat is de verantwoordelijkheid van de project-uitvoeringsorganisatie?
2. Wie is verantwoordelijk voor de aansturing van de projectorganisatie? Ambtelijk OG. Bestuurlijk OG (SG RES?)
3. Rol Regio Foodvalley, Economic Board, PHO?

   Kan de EB een sturende rol innemen in het uitvoeringsprogramma?

   "Nee, laat dat via het portefeuillehoudersoverleg gebeuren."

   "De Economic Board adviseert vanuit de Strategische Agenda. SG en SHO zijn meer sturend."
4. Hoe verankeren we de energietransitie en warmte in een regionaal B.O.? PHO Energie, BO Wonen en Duurzaamheid.
5. Hoe borgen we een projectorganisatie? (FTE's, financiering, opdrachtgeverschap)

   "Een combinatie van ambtenaren uit de gemeenten en regio Foodvalley en eventueel andere partijen kiezen."

   "Zorg voor balans en organiseer een goede mix (ambtenaren, regio, eventueel andere partijen)."

   "Externen/onafhankelijken kunnen de betrokkenheid van uitvoerende partijen in de markt te waarborgen."

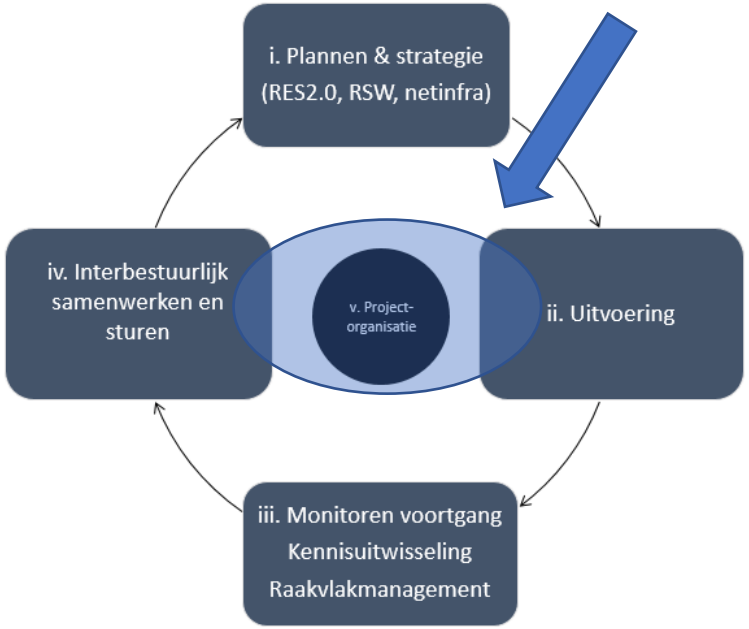

Vragen/besluiten voor SG/SHO t.a.v. governance

v. Aansturing en projectorganisatie:

6. Vanaf wanneer capaciteit voor een projectorganisatie? Nu al? Of vlak voor RES2.0? Wat is nodig in de tussenfase?

   Wisselende meningen.

   “Hangt af van de activiteiten die nu vast opgestart gaan worden.”

   “Lokaal moet nu ook vooral veel gebeuren. Gemeenten zijn aan zet.”

   “Wacht een jaartje met opstarten van startnotitie en RES2.0.”

   “Benut deze tijd juist om in een rustiger tempo zaken op te pakken dan afgelopen tijd.”

   “Meer met de netbeheerders aan tafel gaan zitten. Bovengemeentelijk moeten een aantal zaken worden afgestemd. Je schiet tekort als je dat alleen op lokaal niveau doet.”

   “Focus op kennisdelen”

   “Er is veel menskracht nodig. Benut strategische advisering vanuit de regio.”

   “Niet weer een RES-bureau. Graag andere opzet.”

7. Wat willen partijen bijdragen?

8. Vastleggen samenwerkingsvorm uitvoeringsprogramma? SOK?

   “Het uitvoeringsprogramma wordt bestuurlijk vastgelegd waardoor het al wat power heeft. Het juridisch vastleggen in een SOK kan ervoor zorgen dat het te zwaar wordt.”

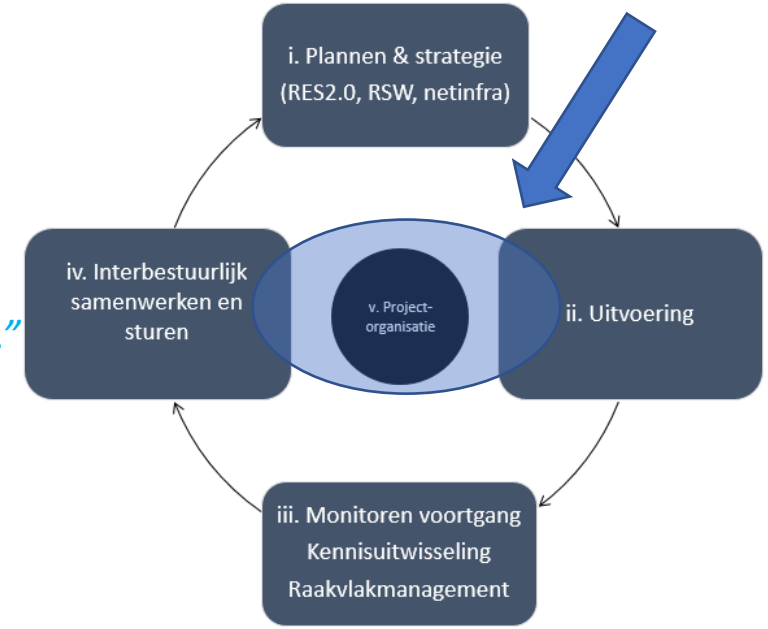

Eerste brainstorm middelen

- Hoe borgen we een uitvoeringsteam? (FTE's, financiering, opdrachtgeverschap)

  "Wie gaat het betalen?"

  "Eerst bestuurlijk een richtinggevend gesprek voeren na de zomer."

  "Mee eens" "Advies: concreet en praktisch maken. Kijk naar capaciteit om bij mensen en bedrijven thuis te komen (zoals warmtescans, inzetbaarheid energieloket)."

Doelgroepen	Thema / ondersteunen	Facultatief	Wie betaalt ? Overheid + ?
Inwoners - Besparen+ zonnepanelen	1 a 2 fte's (expertise)	1 fte campagnes	?
Bedrijven / boeren - Besparen + zon op daken + wind	2 fte's (expertise)	1 a 2 fte campagnes / innovatie	Ondernemers / LTO/ vastgoed + fondsen
Ontwikkelaars / energie coöperaties - Aanbesteden + regelingen - > 50%, participatie	1 a 2 fte's (expertise)	0	Ondernemers/ coöperaties ?
Netbeheerders - plannen KT / LT + uitvoeren KT	2 fte	0	Netbeheerders ?
Gemeenten - kennis ervaringen beleid delen	1 fte	1 fte gezamenlijk beleid	
Alle stakeholders: - communicatie, monitoring ,coördinatie	2 fte communicatie 1 fte coördinatie		

Pro memorie: warmte ondersteuning